

श्रीगणेशायनमः ॥ नमोभगवतेवासुदेवाय ॥ तृतीयेतुत्रयस्त्रिंशदध्यायैःसर्गवर्णनम् ईशेक्षयागुणक्षोभात्सर्गोब्रह्मांडसंभवः ॥ १ ॥ तत्रतुप्रथमेऽध्यायेबंधून्हित्वागतायुषः निर्गतस्योद्धवेनादौसंवादःक्षत्तुरुच्यते ॥ २ ॥ अथतृतीयस्कंधव्याख्या भगवद्ब्रह्मसंप्रोक्तसंक्षिप्तवर्णितपुरा प्राहभागवतं शेषप्रोक्तंविस्तरतःपुनः ॥ ३ ॥ द्वेधाहिश्रीमद्भागवतसंप्रदायप्रवृत्तिः एकतःसंक्षेपतः श्रीनारायणब्रह्मनारदादिद्वारेण अन्यतस्तुविस्तरतः शेषसन् कुमारसांख्यायनादिद्वारेण तत्रद्वितीयेश्रीनारायणब्रह्मसंवादेनसंक्षेपतः चतुःश्लोक्याश्रीभागवतंनिरूपितं तदेवब्रह्मनारदसंवादेनदशलक्षणतया किंचिद्विस्तरेणोक्तम् तदेवशेषोक्तमतिविस्तरतोवक्तुंतृतीयाध्यायारंभः तत्रतृतीयेप्रथमंक्षत्तुर्मैत्रेयसंगमश्चतुर्भिरध्यायैः ततोऽष्टभिःसविसर्गःसर्गप्रपञ्चः ततोविसर्गप्रस्तावेनसप्तभिर्वराहावतारः ततएकेनविसर्गसमाहारः तत्प्रसंगेनचतुर्भिःकपिलावतारः ततो नवभिः कपिलाख्यानमितित्रयस्त्रिंश

श्रीगणेशायनमः श्रीशुकउवाच एवमेतत्पुरापृष्ठोमैत्रेयोभगवान्किल ॥ क्षत्रावनंप्रविष्टेनत्यक्कास्व गृहमृद्धिमत् ॥ १ ॥ यद्वाअयंमंत्रकृद्वोभगवानखिलेश्वरः ॥ पौरवेन्द्रगृहंहित्वाप्रविवेशात्मसात्कृतम् ॥ २ ॥ राजोवाच कुत्रक्षत्तुर्भगवतामैत्रेयेणाससंगमः ॥ कदावासहसंवादएतद्वर्णयनःप्रभो ॥ ३ ॥ नत्यल्पार्थो दयस्तस्यविदुरस्यामलात्मनः ॥ तस्मिन्वरीयसिप्रश्नःसाधुवादोपबृंहितः ॥ ४ ॥ सूतउवाच सएवमृषि वर्योऽयंपृष्ठोराज्ञापरीक्षिता ॥ प्रत्याहतंसबहुवित्प्रातात्माश्रूयतामिति ॥ ५ ॥ श्रीशुकउवाच यदातुरा जास्वसुतानसाधून्पुणन्नधर्मेणविनष्टदृष्टिः ॥ भ्रातुर्यविष्ठस्यसुतान्विबंधून्प्रवेश्यलाक्षाभवेनेददाह ॥ ६ ॥

ताध्यायैःतृतीयस्कंधप्रवृत्तिः तत्रद्वितीयांते परिमाणंचकालस्यकल्पलक्षणविग्रहम् यथापुरस्ताद्व्याख्यास्येपाद्वंकल्पमथोशृण्वतिप्रतिज्ञातमर्थं विस्तरेणनिरूपयितुमितिहासंप्रस्तौतिभगवान्शुकः एवमितिद्वाभ्याम् ऋद्धिमत्सर्वसंपद्भिःसंपूर्णम् ॥ १ ॥ किंच अतिश्लाघ्यंत्यागानर्हमित्याह यद्वैप्रसिद्धंगृहंवःपांडवानां मंत्रकृद्दौत्यकर्तासिन् अयंश्रीकृष्णःबुद्धिसन्निधानादयमितिनिर्देशः पौरवेन्द्रोदुर्योधनःतस्यगृहंहित्वा अनाहूतएवप्र विवेश तत्रहेतुःआत्मसात्कृतमात्मीयत्वेनगृहीतम् ॥ २ ॥ कुत्रसंगमआसबभूव ॥ ३ ॥ वरीयसिश्रेष्ठे अल्पस्यार्थस्योदयोयस्मात् तथाभूतो नभव ति साधुवादेनसतामनुमोदनेनउपबृंहितःसंवर्धितः यद्वासाधोर्मैत्रेयस्यवादेनउत्तरेणश्लाघितइत्यर्थः ॥ ४ ॥ ५ ॥ यविष्ठस्यकनिष्ठस्यपांडोः विबंधून्पितृहीनान् ॥ ६ ॥